

Tirol Deklaráció a Hegyi Sportok Legjobb Gyakorlatáról

„Told kijebb a határaidat,
hangolódj rá,

és küzd magad mindig magasabbra!”

Elfogadta a Hegyi Sportok Jövője Konferencia, Innsbruck, 2002.
szeptember 6-8.¹

¹ „A múltban a hegymászóközösség viszonylag kicsi és zárt volt, ezért a hegyeken irányadó etikát és követelményrendszert könnyen megvitathatták és közölhették az érintettek többségével. Mivel azonban a résztvevők száma exponenciálisan növekszik és a megközelítés egyre könnyebbé válik, egy új generáció hagyományos eszközökkel történő befolyásolása már nem hatékony és ezért szükséges a számunkra fontos értékek dokumentálása.” /Doug Scott, <http://www.mountainfuture.at/english/index.htm/>

A Hegyek Nemzetközi Évében az UIAA, a Német- és az Osztrák Alpin Klub valamint a Tirol Szövetségi Kormány szervezésében megtartott Hegyi Sportok Jövője Konferencián írásba foglalták több mint 200 éves hegymásztörténelem hagyományosan íratlan erkölcsi-etikai normáinak jelen kori adaptációját.

Nemzetközileg elismert élmászők és nemzeti szakszövetségek képviselői az UIAA Hegymászó Bizottsága által prezentált Hegyi Kódex tervezetből kiindulva alkották meg a mászó szabadságjogok határait körvonalazó alapelvek katalógusát és mint egy ajánlás jellegű irányelvgyűjteményt, a Hegyi Sportok Legjobb Gyakorlata elnevezés alatt, Tirol Deklaráció formájában fogadták el. /a ford., forrás: <http://www.mountainfuture.at/>; <http://journal.uiaa.ch/art.asp?id=232>; <http://journal.uiaa.ch/art.asp?id=207/>

Világszerte, emberek milliói túráznak, trekkingelnek, másznak hegyet és sziklát. Jó néhány országban a hegyi sportok a mindennapi élet meghatározó tényezőivé váltak.

Aligha van még egy olyan tevékenység, amely olyan széles motivációs skálát ölelne fel, mint a hegyi sportok. Ez lehetőséget ad az emberek számára személyes célkitűzéseik megvalósítására és egy egész életen át tartó értelmes tevékenység folytatására. Az a motiváció, ami az embereket a hegyekre és a sziklákra hajtja az egészségi előnyöktől kezdve a mozgás örömén, a természettel való kapcsolaton és a társaságból fakadó indítékokon át a felfedezés izgalmaig és a kalandvágyig terjed.

A hegyi sportok jövőjével foglalkozó konferencián Innsbruckban, 2002. szeptember 8-án elfogadott Tiroli Deklaráció a Hegyi Sportok Legjobb Gyakorlatáról, egy sor értéket és irányelvet tartalmaz, hogy iránymutatást nyújtson a hegyi sportok legjobb gyakorlatát illetően. Ezek nem szabályok vagy részletes rendelkezések, hanem inkább:

1. meghatározzák napjaink alapvető értékeit a hegyi sportok területén,
2. alapelveket és viselkedés mintákat tartalmaznak,
3. bizonytalan helyzetekben való döntéshez etikai kritériumokat állítanak fel,
4. bemutatják azon etikai alapelveket, amelyek alapján a nyilvánosság megítélheti a hegyi sportokat,
5. megismertetik a kezdőket a sportjuk értékeivel és morális alapelveivel.

A Tiroli Deklaráció célja, hogy segítséget nyújtson a hegyi sportokban rejlő szabadidős és az egyéni fejlődést érintő lehetőségek megvalósításához valamint, hogy elősegítse a társadalmi fejlődést, kulturális egyetértést és a környezeti tudatosságot. Ezen cél érdekében a Tiroli Deklaráció a sportban hagyományosan meglévő íratlan értékeket és magatartási szabályokat gyűjti össze és azokat egészíti ki, hogy megfeleljenek a jelenünk által támasztott követelményeknek. Az alapértékek, amelyeken a Tiroli Deklaráció felépül, valamennyi, a hegyi sportokban világszerte részt vevő ember számára ugyanúgy érvényesek, függetlenül attól, hogy azok túrázók vagy trekkerek, sportmászók vagy a nagy magasságban határaikat feszegető hegymászók. Még ha a viselkedési irányelvek egy része csak egy kis elitezre vonatkozik is, a Tiroli Deklarációban megfogalmazott ajánlások közül sok szól a hegyi sportok közösségének egészéhez. Ezekkel az ajánlásokkal különösképpen a fiatalságot próbáljuk megcélolni, mivel bennük rejlik a hegyi sportok jövője.

A Tiroli Deklaráció arra ösztönöz, hogy:

- Fogadd el a kockázatot és vállald a felelősséget!
- A céljaid legyenek egyensúlyban a tudásoddal és a felszereléssel!
- Fair eszközökkel játssz és őszintén számolj be!
- Törekedj a legjobb gyakorlatra és soha ne hagyj abba a tanulást!
- Légy toleráns, megfontolt és segíts másoknak!
- Őrizd meg a hegyvidékek és a sziklák természetes, vad jellegét!
- Támogasd a helyi közösségeket és a fenntartható fejlődésüket!

A Tiroli Deklaráció az alábbi értékrenden alapul:

- **Emberi méltóság** – azon premissza, miszerint az emberi lények szabadnak és egyenlőnek születtek méltóságuk és jogaik tekintetében és a testvériség szellemében kell egymással bánniuk. Különös figyelmet kell szentelni a férfiak és nők egyenlő jogainak.
- **Élet, szabadság és boldogság** – elidegeníthetetlen emberi jogok és a hegyvidéki területeken élő közösségek jogvédelmének előmozdítása a hegyi sportok speciális felelőssége.
- **A természet érintetlensége** – elkötelezettség a hegyek és sziklák ökológiai értékének és természetes jellegének megóvásáért, az egész világon. Ez magában foglalja a veszélyeztetett növény- és állatfajok, ill. ökoszisztémáik védelmét, valamint a tájvédelmet.
- **Szolidaritás** – a hegyi sportokban való részvétel nyújtotta lehetőség a csapatmunka, együttműködés és összhang elősegítésére, ill. a nemből, korból, nemzetiségből, képességből, társadalmi- vagy etnikai származásból és vallási meggyőződésből eredő korlátok ledöntésére.
- **Önmegvalósítás** – a hegyi sportokban való részvétel nyújtotta esély, hogy fontos célok felé jelentős előrelépéseket tegyünk és megvalósítsuk önmagunkat.
- **Igazság** – annak elismerése, hogy a hegyi sportokban az őszinteség feltétlenül szükséges a teljesítmények értékeléséhez. Ha az önkényesség lép az őszinteség helyébe, lehetetlenné válik a mászóteljesítmények értékelése.
- **Kiválóság** – a hegyi sportokban való részvételből adódó lehetőség, hogy korábban el nem ért célok megvalósításáért küzdjünk és magasabb követelményszintet támasszunk.
- **Kaland** – annak felismerése, hogy a hegyi sportokban elengedhetetlenül fontos tényező a józan ítélőképesség, szakértelem és személyes felelősségtudat birtokában történő kockázatkezelés. A hegyi sportok sokfélesége mindenki számára lehetővé teszi, hogy megválassza magának azt a kalandot, amelyben a tudása és a kockázatok egyensúlyban vannak.

A Tiroli Deklaráció Cikkelyei

1. Cikkely – Személyes felelősség

MAXIMA

A hegy- és sziklamászók olyan helyzetekben úzik sportjukat, ahol megvan a balesetek bekövetkezésének esélye és a külső segítség sem mindig áll rendelkezésre. Számolva ezzel, a saját felelősségükre folytatják ezt a tevékenységet és felelősséggel tartoznak saját biztonságukért. Az egyén cselekedetei nem veszélyeztethetik sem a körülötte lévőket sem a környezetet.

2. Cikkely – Csapat szellem

MAXIMA

A csapat tagjainak késznek kell lenniük kompromisszumokat kötni annak érdekében, hogy a csoport valamennyi tagjának érdekei és képességei tekintetében egyensúlyt teremtsenek.

3. Cikkely – Mászó- és hegymászó közösség

MAXIMA

Minden embernek akivel a hegyek között vagy a sziklákon találkozunk azonos mértékű tisztelet jár. Elszigetelt körülmények között és stresszes helyzetekben sem feledkezhetünk meg arról, hogy másokat olyan elbánásban részesítsünk, mint amelyet magunkkal szemben elvárunk.

4. Cikkely – Idegen országokba látogatás

MAXIMA

Idegen kultúrák vendégeiként, mindig tisztelettel és józan mérséklettel viselkedjünk a helybeliekkel - vendéglátóinkkal. Tiszteletben tartjuk a szent hegyeket és más szent helyeket, miközben megpróbáljuk segíteni és támogatni a helyi gazdaságot és lakosságot. Az idegen kultúrák megértése része a teljes mászóélménynek.

5. Cikkely – Hegyi vezetők és egyéb vezetők felelőssége

MAXIMA

A hivatásos hegyi vezetők, egyéb vezetők és a csapat tagjai tisztában kell, hogy legyenek a saját feladataikkal és tiszteletben kell tartaniuk más csoportok és egyének cselekvési szabadságát és jogait. A felkészültség érdekében a hegyi vezetőknek, vezetőknak és a csoport tagjainak tudatában kell lenniük a céljukkal összefüggő veszélyforrásoknak és kockázatoknak ill. az általuk támasztott követelményeknek, rendelkezniük kell a szükséges szakértelemmel, tapasztalattal és megfelelő felszereléssel, és meg kell bizonyosodniuk az időjárási viszonyokról és egyéb feltételekről.

6. Cikkely - Vészhelyzetek, agónia és halál

MAXIMA

A vészhelyzetekre ill. súlyos balesetekkel és halállal járó helyzetekre való felkészülés érdekében a hegyi sportok valamennyi résztvevőjének egyértelműen tisztában kell lennie a kockázatokkal és veszélyforrásokkal és a megfelelő szakértelem, tudás és felszerelés szükségességével. Vészhelyzetben vagy baleset esetén valamennyi résztvevőnek késznek kell lennie segíteni másokon ill. szembenézni egy tragédia következményeivel.

7. Cikkely - Hozzáférés és megőrzés

MAXIMA

Meggyőződésünk szerint a szabad hozzáférés a hegyekhez és a sziklákhöz felelősségteljes formában alapvető jog. Mindenkor környezetkímélő módon folytassuk tevékenységünket és a természet védelmében tevékenyen vegyünk részt! Tiszteletben tartjuk a mászók és a természetvédő szervezetek és hatóságok között létrejött megállapodásokban foglalt szabályozásokat és hozzáférési korlátozásokat.

8. Cikkely - Stílus

MAXIMA

Az élmény minősége és a problémamegoldás mikéntje fontosabb, mint az, hogy megoldjuk-e egyáltalán a problémát vagy sem. Törekszünk rá, hogy ne hagyjunk nyomokat.

9. Cikkely - Első megmászások

MAXIMA

Egy út vagy egy hegy első megmászása kreatív tett. Legalább olyan jó stílusban kell végrehajtani, mint amely a környék hagyományából következik és tükrözzön felelősségvállalást a helyi mászóközösség irányában és a jövő mászóinak igényeit illetően!

10. Cikkely - Szponzorálás, reklám és PR

MAXIMA

A szponzorok és a sportolók közötti együttműködés a hegyi sportok jól felfogott érdekeit szolgáló szakmai kapcsolat legyen. Minden tekintetben a hegyi sportokat űzők közösségének felelőssége, mind a médiát, mind a közvéleményt aktívan közreműködve nevelni és tájékoztatni.

1 sz. Melléklet A Tiroli Deklaráció Maximái és Irányelvei

1. Cikkely - Személyes felelősség

MAXIMA

A hegy- és sziklamászók olyan helyzetekben úzik sportjukat, ahol megvan a balesetek bekövetkezésének esélye és a külső segítség sem mindig áll rendelkezésre. Ezzel számolva, a saját felelősségükre folytatják ezt a tevékenységet és felelősséggel tartoznak saját biztonságukért. Az egyén cselekedetei nem veszélyeztethetik sem a körülötte lévőket sem a környezetet.

1. Céljainkat a saját- vagy a csapat tényleges tudása és a hegyeken uralkodó körülmények függvényében választjuk meg. A mászásról való lemondás is lehet megfelelő választás.
2. Meggyőződünk afelől, hogy rendelkezünk a célunknak megfelelő képzettséggel, hogy a mászást vagy a túrát körültekintően szerveztük meg és megtettük a szükséges előkészületeket.
3. Megbizonyosodunk róla, hogy minden túránkon megfelelően fel vagyunk szerelve és tudjuk, hogyan kell a felszerelést használni.

2. Cikkely - Csapat szellem

MAXIMA

A csapat tagjainak késznek kell lenniük kompromisszumokat kötni annak érdekében, hogy a csoport valamennyi tagjának érdekei és képességei tekintetében egyensúlyt teremtsenek.

1. A csoport valamennyi tagjának tekintettel kell lennie és felelősséget kell vállalnia a csoport tagjainak biztonságáért.
2. A csoport egyik tagja sem hagyható egyedül, amennyiben ez az egészségét veszélyezteti.

3. Cikkely - Mászó- és hegyászó közösség

MAXIMA

Minden embernek akivel a hegyek között vagy a sziklákon találkozunk azonos mértékű tisztelet jár. Elszigetelt körülmények között és stresszes helyzetekben sem feledkezhetünk meg arról, hogy másokat olyan elbánásban részesítsünk, mint amelyet magunkkal szemben elvárunk.

1. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy ne sodorjunk veszélybe másokat és felhívjuk mások figyelmét a lehetséges veszélyekre.
2. Gondoskodunk róla, hogy senkit ne különböztessünk meg.

3. Mint látogatók, tiszteletben tartjuk a helyi szabályokat.
4. A szükségesnél nagyobb mértékben nem akadályozunk vagy zavarunk másokat. A gyorsabb partikat előreengedjük. Nem foglalunk el olyan utakat, amelyek mászására mások várnak.
5. A mászó beszámolóink hűen tükrözik a tényleges eseményeket azok részleteire kiterjedően.

4. Cikkely - Idegen országok látogatása

MAXIMA

Idegen kultúrák vendégeiként, mindig tisztelettel és józan mérséklettel viselkedjünk a helybeliekkel - vendéglátóinkkal. Tiszteletben tartjuk a szent hegyeket és más szent helyeket, miközben megpróbáljuk segíteni és támogatni a helyi gazdaságot és lakosságot. Az idegen kultúrák megértése része a teljes mászóélménynek.

1. A vendéglátó ország lakosságával mindig jóindulattal, toleránsan és tisztelettel bánjunk.
2. Szigorúan ragaszkodjunk a vendéglátó ország által bevezetett bármely mászást érintő szabályozáshoz.
3. Mielőtt nekivágunk az útnak, tanácsos utánaolvasni a célország történelmének, társadalmának, politikai rendszerének, művészetének és vallásának, hogy jobban megértsük annak népét és környezetét. Politikai bizonytalanság esetén kérjünk hivatalos tanácsot.
4. Bölcs dolog a vendéglátó ország nyelvét érintően némi alapismeretet szerezni: köszönési formák, kérem és köszönöm, a hét napjai, idő, számok stb. Elképesztő, hogy egy ilyen kis befektetés mennyit képes lendíteni a kommunikáció színvonalán. Ezzel hozzájárulunk a kultúrák közötti megértéshez.
5. Soha ne hagyjuk ki a lehetőséget, hogy mászó ismereteinket megosszuk érdeklődő helyiekkel. Tapasztalatcsere szempontjából a legjobb felállás a vendéglátó ország mászóival közös expedíciókon való részvétel.
6. Mindenáron kerüljük vendéglátóink vallásos érzéseinek megsértését. Így pl. ne jelenjünk meg fedetlen testrészrel olyan helyeken, ahol ez vallási vagy társadalmi okokból elfogadhatatlan. Még ha más vallások bizonyos megnyilvánulási formái számunkra érthetetlenek is, toleránsan viselkedünk és tartózkodunk az ítéletalkotástól.
7. A lehetőségekhez képest minden segítséget megadunk a rászoruló helyi lakosságnak. Egy expedíció orvosa gyakran van abban a helyzetben, hogy egy akut betegségben szenvedő ember életét döntő mértékben megváltoztassa.
8. A hegyi közösségek gazdasági támogatása érdekében, amennyiben lehetséges helyi termékeket vásárolunk és igénybe vesszük a helyi szolgáltatásokat.

9. Járjunk élen a hegyi közösségek megsegítésében a fenntartható fejlődést előnyben részesítő intézmények létesítésének kezdeményezésével és támogatásával, mint pl. képzési és oktatási szolgáltatások vagy ökokompatibilis gazdasági vállalkozások.

5. Cikkely - Hegyi vezetők és más vezetők felelőssége

MAXIMA

A hivatásos hegyi vezetők, egyéb vezetők és a csapat tagjai tisztában kell, hogy legyenek a saját feladataikkal és tiszteletben kell tartaniuk más csoportok és egyének cselekvési szabadságát és jogait. A felkészültség érdekében a hegyi vezetőknek, vezetőknek és a csoport tagjainak tudatában kell lenniük a céljukkal összefüggő veszélyforrásoknak és kockázatoknak ill. az általuk támasztott követelményeknek, rendelkezniük kell a szükséges szakértelemmel, tapasztalattal és megfelelő felszereléssel, és meg kell bizonyosodniuk az időjárási viszonyokról és egyéb feltételekről.

1. A hegyi vezető vagy más vezető tájékoztatja a klienst vagy a csoportot a mászásban jelen levő kockázatról és az aktuális veszély mértékéről, és amennyiben kellően tapasztaltak, bevonja őket a döntéshozatali folyamatba.
2. A választott útnak igazodnia kell a kliens vagy a csoport tudásához illetve tapasztalatához, hogy az élvezetes és előremutató élmény legyen.
3. Amennyiben szükséges, a hegyivezető vagy a vezető jelzi képessége határait és szükség szerint alkalmasabb kollégákhoz irányítja a klienseket vagy csoportokat. A kliensek ill. a csoport tagjainak felelőssége kinyilvánítani, ha egy kockázati tényezőt vagy veszélyforrást túl jelentősnek ítélnék és a visszafordulást vagy alternatív megoldást tartják helyénvalónak.
4. Extrém- vagy nagy magasságban végrehajtott mászások alkalmával a hegyivezetőknek ill. vezetőknek körültekintően kell tájékoztatniuk a klienseket ill. csoportokat, hogy mindenki tökéletesen tisztában legyen a hegyivezetők ill. a vezetők által biztosítható támogatás korlátaival.
5. A helyi vezetők tájékoztatják a látogatóban lévő kollégákat a területük sajátosságairól és a fennálló körülményekről.

6. Cikkely -Vészhelyzetek, agónia és halál

MAXIMA

A sürgőshelyzetekre ill. súlyos balesetekkel és halállal járó helyzetekre való felkészülés érdekében a hegyi sportok valamennyi résztvevőjének egyértelműen tisztában kell lennie a kockázatokkal és veszélyforrásokkal és a megfelelő szakértelem, tudás és felszerelés szükségességével. Vészhelyzetben vagy baleset esetén valamennyi résztvevőnek késznek kell lennie segíteni másokon ill. szembenézni egy tragédia következményeivel.

Tirol Deklaráció a Hegyi Sportok Legjobb Gyakorlatáról

1. A bajbajutott megsegítése feltétlen elsőbbséget élvez a hegyekben magunk elé tűzött célok megvalósításával szemben. Egy élet megmentése vagy egy sérült egészségkárosodásának mérséklése messze értékesebb egy kőkemény első megmászásnál.
2. Vészhelyzetben, ha külső segítség nem áll rendelkezésre és abban a helyzetben vagyunk, hogy segíteni tudunk, készen kell állnunk a tőlünk telhető minden segítség megadására a bajbajutottaknak, addig amíg ez önmagunk veszélybe sodrása nélkül lehetséges.
3. A súlyos sérültet vagy haldoklót a lehetőségekhez képest kényelembe kell helyezni és életben tartásához segítséget nyújtani.
4. Távoli vidéken, ha nem lehetséges a holttest hazaszállítása, a helyét a lehető legpontosabban kell megadni, valamilyen jellel utalva az elhunyt személyazonosságára.
5. A személyes holmikat, mint pl. fényképezőgép, napló, jegyzetfüzet, fényképek, levelek ill. egyéb személyes tárgyakat, meg kell őrizni és át kell adni a hozzátartozóknak.
6. A család előzetes hozzájárulása nélkül semmilyen körülmények között sem szabad képeket megjelentetni az elhunytól.

7. Cikkely - Hozzáférés és megőrzés

MAXIMA

Meggyőződésünk szerint a szabad hozzáférés a hegyekhez és a sziklákhöz felelősségteljes formában alapvető jog. Mindenkor környezetkímélő módon folytassuk tevékenységünket és a természet védelmében tevékenyen vegyünk részt! Tiszteletben tartjuk a mászók és a természetvédő szervezetek és hatóságok között létrejött megállapodásban foglalt szabályozásokat és hozzáférési korlátozásokat.

1. Tiszteletben tartjuk a sziklák és a hegyi környezet ill. az általuk fenntartott élővilág védelmében hozott szabályokat és mászótársainkat is erre ösztönözzük. A zajkeltés elkerülésével próbáljuk minimumra csökkenteni az élővilág zavarását.
2. Amennyiben lehetséges, célállomásunkat tömegközlekedéssel vagy teljes helykihasználtságú kocsikkal közelítjük meg, hogy ezáltal is csökkentjük az utakon a forgalmat.
3. Az erózió és az élővilág zavarásának elkerülése érdekében a felmenetek illetve lejövetek során nem térünk le az ösvényekről és a vadonban a leginkább ökokompatibilis útvonalat választjuk.
4. A sziklán honos fajok szaporodási illetve költési időszakában tiszteletben tartjuk az időszaki hozzáférési korlátozásokat. Amint költési tevékenységről szerzünk tudomást értesítjük mászótársainkat és gondoskodjunk róla, hogy távol tartsák magukat a fészekrakó helytől.

Tiroli Deklaráció a Hegyi Sportok Legjobb Gyakorlatáról

5. Első megmászások alkalmával úgy járunk el, hogy a ritka növény- és állatfajok élőhelye ne kerüljön veszélybe. Utak kiépítése, fejlesztése, és karbantartása során minden óvintézkedést meg kell tennünk annak érdekében, hogy a környezeti hatásokat minimalizáljuk.
6. Retro-nittelés² következtében a mászóhelyek népszerűbbé válnak. Körültekintően mérlegeljük ennek sokrétű kihatásait! A létszámnövekedés hozzáférési problémákat okozhat.
7. A legkevésbé ártalmas biztosítástechnika alkalmazásával minimalizáljuk a sziklát érő károkat.
8. Nemcsak a saját hulladékunkat visszük vissza a civilizációba, de a mások által hátrahagyott szemetet is felszedjük.
9. WC-k hiányában székletürítéskor megfelelő távolságot tartunk a lakó- ill. táborhelyektől, patakoktól, folyóktól vagy tavaktól és minden szükséges lépést megteszünk azért, hogy az ökoszisztémát ne érje kár. Tartózkodunk mások esztétikai érzéseinek megsértésétől. Sűrűn látogatott, biológiailag alacsony aktivitási szintű területeken a mászók veszik a fáradságot székletük elszállítására.
10. A táborhelyet tisztán tartjuk, amennyire lehetséges elkerüljük a hulladéktermelést vagy a szemetünket megfelelően helyezzük el. Valamennyi mászófelszerelést – rögzített kötelek, sátrak, oxigénpalackok – el kell távolítani a hegyről.
11. Az energiafelhasználást minimalizáljuk. Különösen erdőszűkében lévő országokban tartózkodunk az olyan tevékenységtől, amely az erdők további pusztulásával járhat. Kihalás veszélyében lévő erdőkkel rendelkező országokban az ételkészítéshez az expedíció valamennyi résztvevője részére elegendő mennyiségű üzemanyagot kell szállítanunk.
12. Ahol ez a természetre vagy a kultúrára ártalmas, a helikopteres túrizmust a minimumra kell csökkenteni.
13. Hozzáférési kérdésekkel kapcsolatos vitáknál a földtulajdonosoknak, hatóságoknak és az egyesületeknek tárgyalniuk kell egymással, hogy mindenki számára elfogadható megoldás szülessen.
14. Aktívan részt veszünk ezen szabályok végrehajtásában, különösen a nyilvánosság biztosítása által és a szükséges infrastruktúra megteremtésével.
15. A hegymászó egyesületekkel és más természetvédő csoportokkal együtt politikai szinten is aktívan közreműködünk a természetes élőhelyek és a környezet védelmének érdekében.

² Korábban nyitott utakban új nittek elhelyezése és/vagy meglévők áthelyezése; a briteknél: nittmentes trad utakban standnittek ill. további fix pontok létesítése. (*a ford.*)

8. Cikkely - Stílus

MAXIMA

Az élmény minősége és a problémamegoldás mikéntje fontosabb, mint az, hogy megoldjuk-e egyáltalán a problémát vagy sem. Törekszünk rá, hogy ne hagyjunk nyomokat.

1. Igyekszünk minden mászásnak megőrizni az eredeti jellegét, kiváltképp a történelmi jelentőségűekét. Ez azt jelenti, hogy a mászók ne növeljék a fix pontok számát meglévő utakban. Kivétel ezalól a fix pontok számának új felszerelés elhelyezésével vagy meglévők eltávolításával való megváltoztatásáról született helyi konszenzus – beleértve az első megmászók egyetértését.
2. Tiszteletben tartjuk a helyi hagyományok különbözőségét és nem próbáljuk meg a nézőpontunkat rákényszeríteni más mászó kultúrákra, de nem fogadjuk el az ő felfogásuk rákkényszerítését sem.
3. A sziklák és a hegyek korlátozott mértékben állnak rendelkezésre a kalandhoz, azokat sokféle érdeklődésű mászóval kell megosztani jónéhány soron következő generáción át. Tisztában vagyunk azzal, hogy a jövő nemzedékeinek is ezen a korlátozott szintéren belül kell megtalálniuk a maguk Új kalandjait. Úgy próbáljuk meg kiépíteni a mászóiskolákat vagy a hegyeket, hogy az ne fossza meg a jövőt a lehetőségektől.
4. Azokon a helyeken ahol a nittek elfogadottak, kívánatos, hogy utakat, sziklák részeit vagy teljes sziklákat nittmentesen hagyjunk, hogy ezzel megőrizzük a kaland lehetőségét és tiszteletben tartsuk a különböző mászóérdekeket.
5. A természetes eszközökkel biztosított utak éppolyan élvezetesek és biztonságosak lehetnek a hobbimászók számára, mint a nittelt utak. A legtöbb mászó képes megtanulni a természetes biztosítóeszközök biztonságos elhelyezését és arra kell oktatni őket, hogy ez további kalandot jelent, valamint gazdag és természetes élményt nyújt [a nittelt utakkal] összehasonlítható biztonság mellett, amint a technika elsajátításra került.
6. Különböző érdekcsoportok vitája esetén a mászók párbeszéd és tárgyalás útján kell, hogy feloldják nézetkülönbségeiket, hogy elkerüljék a hozzáférés veszélybe kerülését.
7. Kereskedelmi nyomások sohasem befolyásolhatják egy ember vagy egy terület mászóétikáját.
8. Nagy hegyeken a jó stílus magában foglalja a rögzített kötelek-, teljesítménynövelő szerek- vagy palackozott oxigén használatának elkerülését.

9. Cikkely - Első megmászások

IRÁNYELV

Egy út vagy egy hegy első megmászása kreatív tett. Legalább olyan jó stílusban kell végrehajtani, mint amely a környék hagyományaiból következik és tükrözzön felelősségvállalást a helyi mászóközösség irányában és a jövő mászóinak igényeit illetően!

1. Az első megmászások legyenek környezetbarátok és összeegyeztethetők a helyi szabályozásokkal, a földtulajdonosok kéréseivel és a helyi lakosság spirituális értékeivel.
2. Nem rongáljuk a sziklát fogások letörésével vagy hozzáadásával.
3. Alpesi régióban, első megmászások kizárólag előlmászásból teljesíthetők (nincs felülről fixpont elhelyezés).
4. A helyi hagyományok maximális tiszteletben tartása mellett, az első megmászók elhatározásától függ, milyen arányban létesítenek fix pontokat az útjukban (tekintetbe véve a 8. cikkely ajánlásait).
5. A föld kezelői vagy a helyi hozzáférési bizottságok által tájvédelmi körzetnek vagy természetvédelmi területnek nyilvánított területeken, a hozzáférés megőrzése érdekében a nittek számát abszolút minimálisra kell szorítani.
6. Első mesterséges megmászásoknál a lyukak fúrását és a rögzített felszerelés elhelyezését a lehető legcsekélyebb szinten kell tartani (a nitteket, hacsak nem feltétlenül szükséges a standpontoknál is mellőzni kell).
7. A kaland jellegű utakat olyan természetesen kell hagyni, amennyire csak lehetséges, eltávolítható biztosítóeszközökre hagyatkozva, amikor csak igénybe vehetőek, nitteket csak szükség esetén használva és a helyi hagyományoktól függően.
8. A szomszédos utak független karakterét nem szabad veszélyeztetni.
9. Az első megmászásokról szóló beszámolóknak fontos, hogy a részleteket a lehető legpontosabban közöljük. Egy mászó őszintesége és tisztessége vélelmezve van, hacsak nincs kompromittáló bizonyíték.
10. A magashegyek száma véges. Különösképpen ösztönözzük a mászókat a legjobb stílus alkalmazására.

10. Cikkely - Szponzorálás, Reklám, PR

IRÁNYELV

A szponzorok és a sportolók közötti együttműködés a hegyi sportok jól felfogott érdekeit szolgáló szakmai kapcsolat legyen. Minden tekintetben a hegyi sportokat űzők közösségének felelőssége, mind a médiát, mind a közvéleményt aktívan közreműködve nevelni és tájékoztatni.

Tiroli Deklaráció a Hegyi Sportok Legjobb Gyakorlatáról

1. A közös célok meghatározásához szükséges a kölcsönös megértés a szponzor és a sportoló között. A hegyi sportok sokoldalúsága megkívánja, mind a sportoló, mind a szponzor speciális szakterületének pontos meghatározását a lehetőségek maximális kihasználása érdekében.
2. Teljesítményük színvonalának fenntartása és növelése érdekében a mászók a szponzoraik folyamatos támogatására szorulnak. Ezen okból kifolyólag fontos, hogy a szponzorok sorozatos kudarcok után is fenntartsák partnereik támogatását. A szponzor semmilyen körülmények között sem kényszerítheti bele teljesítményekbe a mászót.
3. Ahhoz, hogy állandó jelenlét létesüljön valamennyi médiában, egyértelmű kommunikációs csatornák létrehozásáról és fenntartásáról kell gondoskodni.
4. A mászóknak venniük kell a fáradságot, hogy tevékenységükről valóságosan beszámoljanak. Egy hiteles beszámoló nemcsak a mászó hitelességét erősítheti, de a sportja közmegebecsülését is növelheti.
5. A sportoló végső soron felelősséggel tartozik a szponzornak és a médianak a Tiroli Deklarációban lefektetett etika, stílus, társadalmi és környezeti felelősség közvetítéséért.

2. sz. Melléklet A Mászó Játékok Pluralizmusa

A modern mászás a túrázástól és boulderezéstől a szikla- és hegymászásig terjedő széles tevékenységi skálát ölel fel. A hegymászás magában foglalja a magashegyi alpinizmus extrém formáit és az expedíciózást olyan magashegységekben, mint az Andok vagy a Himalája. Bár a mászás különböző formái mereven nem határolhatók el, az alábbi kategorizálás segítségével szemléletesen bemutatathatók a modern hegyi sportok legkülönbözőbb formái.

Túrázás és trekking

A hegymászás legelterjedtebb formája a menedékházakhoz, hágókba és csúcsokra túrázás. A hegyekben vagy valahol máshol a természetben, különösen az isten háta mögötti helyeken tett többnapos túrát általában treknek nevezik. Amint az előrejutáshoz a kezeket is használni kell, a túrázás a hegymászás technikailag igényesebb formáját ölti.

Via ferraták mászása

A drótkötelekkel és vaslétrafokokkal felszerelt, meredek sziklás terepen vezető utak egyre népszerűbbé válnak. Egy alaposan kiépített infrastruktúra és speciális biztosítási rendszer folytán egy eddig csak a technikai sziklamászás számára nyitva álló terep vált elérhetővé.

Klasszikus hegymászás

Ezen a kategórián belül a hegymászó legfeljebb UIAA III-as nehézségű sziklát ill. max. 50 fokos hó- és jégletjtőt mászik. A mászásnak ebben a kategóriájában a tipikus célt alpesi csúcsok normál útjai képezik.

Síalpinizmus

Az alpinizmus ezen klasszikus formájának művelői alpesi vagy telemárk sível túráznak a hegyekben vagy kereszteznek teljes hegyvonulatokat. A szükséges tudás összetettsége miatt a hegymászás formái közül ez a műfaj a legtöbbet követelők és a legveszélyesebbek közé tartozik.

A "mászójátékok" hierarchiája

A mászás különböző formáinak kategorizálására Lito Tejada-Flores által bevezetett rendszer segít bemutatni a modern technikai mászásban megjelent sokrétűséget. Minden specializált típusú mászó „játékot” precíz, de informális szabályok határoznak meg, amelyeket úgy állapítanak meg, hogy az elvégzendő feladat nehéz és ezáltal érdekes legyen. Minél nagyobb egy adott mászó játékban a természetes környezetből adódó veszély, a technikai felszerelés használata annál kevesebb korlátozás alá esik. Minél kevesebb az objektív veszélyforrás, annál szigorúbbak a szabályok.

Boulderezés

Boulderezéskor nehéz sziklarészleteket küzdenek le földközelen, rendszerint kötél nélkül. A megengedett felszerelés a mászócipőre, magnéziás zsákra – és napjainkban – a boulder szivacsra korlátozódik. A boulderezést természetes bouldertömbökön és sziklákon ill. műfalakon üzik.

Műfalmászás

Manapság a legtöbb mászó szabadidős- és edzőcélokra műfalakat vesz igénybe: az otthonában, egy mászóteremben vagy a szabadban. Egyre több mászó mászik kizárólag műfalakon. Vannak továbbá új formái a mászásnak, mint a terápiás- és a művészi mászás (tánc vagy balett).

Mászókerti mászás

Az egytől három kötélhosszig terjedő utakat mászókeri utaknak nevezik. A mászás ezen válfajára az utóbbi két évtizedben a szabad mászás etikája vált nemzetközileg elfogadottá, az utak rövidségére ill. az objektív veszélyforrások majdnem teljes hiányára tekintettel. Ez azt jelenti, hogy egy út csak akkor minősül megmászottnak, ha a mászás során nem használtak az előrejutáshoz a sziklában elhelyezett fix pontokat.

Több kötélhosszas utak mászása

Ha egy mászás két vagy három kötélhossznál hosszabb, több kötélhosszas mászóútnak nevezik.

Nagyfal/mesterséges mászás

Ebben a Yosemite völgyben kialakult mászójátékban a mászók szabadon nem mászható falakon hatolnak fel speciálisan erre tervezett felszereléssel. A nittek vagy az előrejutás egyéb eszközeinek elhelyezéséhez megpróbálják a lehető legkevesebb lyukat fúrni, hogy a mászás befejezése után minimális nyomot hagyjanak.

Alpesi mászás

Az "alpesi játékban" a mászóknak nem pusztán az adott mászóút támasztotta feladatokkal kell megküzdeniük, hanem a gyakran ellenséges magashegyi környezet "objektív" veszélyeivel is. Mivel a túlélés sokszor nem csupán az út technikai feladványai biztonságos megoldásának képességén múlik, de a parti gyorsaságán is, ezért az alpesi játék íratlan szabályai hagyományosan megengedik a szögek és az ékek használatát az előrejutáshoz. A hatvanas évek végétől kezdve azonban a szabad mászás alapelveit fokozottan alkalmazták a magashegyek között is. Habár az új korszak kezdetén a korábban mesterségesen mászott utak szabad átmászásán volt a hangsúly, nem sok idő telt el, amíg a magashegyekben is megjelentek a szigorúbb szabályok szerint nyitott új, nehéz mászóutak. Ilyenek az extrém-merész kalandutak és a hedonisztikus sportutak.

Az alpesi mászás egyik fontos területe a jégmászás. Ez a klasszikus firnlejtők mászásától a szélsőségesen nehéz futurisztikus vállalkozásokig terjed. A jégmászás egyik közelmúltban népszerűvé vált formája a befagyott vízesések, függő jégcsapok és az üvegjégbevonatú sziklák mászása. A modern mix szikla- és jégutak hágóvassal és jégcsákánnyal olykor rendkívül nehéz mozdulatokat igényelnek a sziklán. A játékot a szabad mászás szabályai szerint játsszák. A jég és mix utak a rövid, egy kötélhosszas ügyletektől a magasabb hegyekben zajló akár több hetet is igénybe vevő kockázatos műveletekig terjednek.

Kalandmászás és sportmászás

A modern mászóterminológia különbséget tesz a kaland- vagy tradicionális mászóstílus és a sportmászás között. A kaland vagy "trad" mászásnak az alábbi összetevői vannak:

- A teljesítményt az alapján ítélik meg, mekkora mennyiségű stresszt kell elviselni az út megmászásához.
- A mászó feladata a köztesbiztosítások elhelyezése vagy be kell érnie nélkülük.
- Az előlmászó által elkövetett hibáknak igen drasztikus következményei lehetnek.

A sportmászást a következők jellemzik:

- A teljesítményt a mászott út technikai nehézsége alapján ítélik meg.
- A mozgás élménye dominál.
- A nittek tökéletes biztosítást tesznek lehetővé.
- Ha a modern biztosítástechnikát megfelelően alkalmazzák, akkor az előlmászó esései általában nem járnak komoly következményekkel.

A kaland- és a sportmászó stílus mászóiskolákban és alpesi falakon egyaránt alkalmazható.

A kaland- és a sport-/örömmászás szintizsza verziói között számtalan átmenet létezik.

A különböző játékok és biztonsági "filozófiák" eltérő egyéni mászó szükségletekhez igazodnak. A hegyi sportok számos megjelenési formája sokak számára biztosít élvezetet és önmegvalósítási lehetőséget - ezt üdvözljük.

A sportmászó megközelítés híveinek éppúgy, mint a kalandfilozófia művelőinek jogukban áll az elképzeléseikkel és a képességeikkel összhangban mászni.

Célunk a mászóstílusok sokszínűségének megőrzése, meghagyva a speciális küzdőtereiket.

Szuperalpinizmus

A hegymászás ezen ága az alpesi mászás szabályait alkalmazza nagy magasságokban lévő terepen: hat-, hét- és nyolcezer méteres csúcsokon, amelyek sokáig csak a hagyományos expedícióknak voltak fenntartva. A szuper-alpesi játékban egyaránt elvetik a fix kötelek, a külső forrásokból származó segítség, a táborlánc felállítását és a palackozott oxigén használatát.

Expedíciózás

Ennek a játéknak két formája alakult ki: az első változat feladata az expedíció lehető legtöbb tagját feljuttatni magashegyek neves csúcsaira a normál utakon. A siker valószínűségét a teherhordók, fix kötelek és mesterséges oxigén bőséges igénybevételével növelik.

Ezzel szemben az expedíciós mászás extrém formája a technikai nehézség határait a palackozott oxigén használatát kivéve, a legmodernebb felszerelés - fix kötelek, függő sátor táborok és felszerelés depók - alkalmazásával próbálja meg kitolni.